

IPA Program Europske unije za Hrvatsku

Twinning Light projekt „Jačanje kapaciteta inspekcije zaštite okoliša i drugih nadležnih državnih tijela i institucija za sprječavanje, prepoznavanje, istrage i procesuiranja u slučajevima djela protiv okoliša”

Kriteriji za utvrđivanje da li se radi o prekršajnom ili kaznenom djelu

Fritz Kroiss, voditelj projekta za Austriju

Split, 4. – 5. ožujak 2015.

Ovaj projekt financira Europska unija

Proces provjere i donošenja odluka

Okolnosti
(onečišćenje,
pošiljka..)

- **Pomoć:**
- Nezakonito prema upravnom zakonu ili podzakonskim odredbama
- Nezakonito prema dozvoli
- Važeći zakon ili dozvola, npr. Odnose se na aktivnost o kojoj je ovdje riječ

Elementi
kaznenog djela

- **Ispunjavanje svih obilježja kaznenog djela:**
- Objektivni dio kaznenog djela: nedorečene odredbe glavni problem
- Subjektivni dio kaznenog djela: dokazivanje namjere ili nehaja glavni problem

Kazneno djelo

- **Kazneno djelo ili prekršaj**
- Dovoljno je da nedostaje jedno obilježje kaznenog djela, nema progona
- -> možda moguće koristiti prekršajni postupak

Obilježja kaznenog djela – u čemu se kriju problemi?

Obilježja kaznenog djela – objektivne i subjektivne naravi:

- Objektivna – onečišćenje, ugroza, opasnost
- Subjektivna – namjera, nemar

Što se tiče objektivnih obilježja, zakon sadrži nekoliko nedorečenih odredbi koje otežavaju donošenje odluka, npr. određeni izrazi su nejasni, ostalo su nedorečenosti koje podliježu subjektivnom tumačenju

Obilježja kaznenog djela – primjer: ”onečišćenje okoliša” čl. 193. Kaznenog zakona Republike Hrvatske

- (1) Tko **protivno propisima otpusti, unese** ili **ispusti količinu tvari** ili **ionizirajućeg zračenja** u **zrak, tlo, podzemlje, vodu** ili **more** kojom se može trajnije ili **u znatnoj mjeri ugroziti** njihova **kakvoća** ili se mogu **u znatnoj mjeri** ili na **širem području ugroziti životinje, bilje** ili **gljive**, ili se može **ugroziti život** ili **zdravlje ljudi**, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Tko otpusti, unese ili ispusti tvari ili ionizirajuće zračenje u zrak, tlo, podzemlje, vodu ili more i time **ugrozi život** ili **zdravlje ljudi**, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Tko kazneno djelo iz stavka 1. i 2 ovoga članka počini iz **nehaja**, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine.
- **Upravna veza**
- **Objekti koji podliježu kaznenim i kriminalističkim obradama**
- **Ugroza – apstraktna i stvarna**
- **Pojašnjenja i tumačenje**
- **Nehaj - namjera**

Nedorečene odredbe "onečišćenje okoliša" Čl. 193. st. 1. Kaznenog zakona

- (1) Tko, protivno propisima, otpusti, ispusti ili unese količinu tvari ili ionizirajućeg zračenja u zrak, tlo, podzemnu vodu, ili more, podmorje na način **kojim se može trajnije ili u znatnoj mjeri ugroziti njihova kakvoća** ili ugroziti životinje, biljke ili gljive **na širem području**, ili ugroziti život ili zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od 6 mjeseci do 5 godina.

Nedorečene odredbe "Ugrožavanje okoliša otpadom" čl. 196. stavak 2. Kaznenog zakona

(2) Tko protivno propisima odbacuje, odlaže, sakuplja, skladišti, obrađuje, uvozi, izvozi ili prevozi otpad ili posreduje u tome ili s njim uopće gospodari ili postupa **na način koji može trajnije ili u znatnoj mjeri ugroziti kakvoću zraka, tla, podzemlja, vode ili mora, ili u znatnoj mjeri ili na širem području ugroziti životinje, bilje ili gljive, ili ugroziti život ili **zdravlje ljudi**, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.**

Definiranje nedorečenih odredbi na općoj razini I.

- U prvim godinama provedbe Direktive ovo pitanje je vrlo opsežno raspravljano u radnim grupama na EU razini
- Rasprave su rezultirale sljedećim: **radi jako različite prirode i okolnosti pojedinačnih slučajeva i neovisnosti sudstva** opći kriteriji se mogu donijeti samo iznimno
- Priroda Kaznenog zakona zahtijeva **uravnoteženo uzimanje u obzir objektivnih i subjektivnih elemenata kaznenog djela**, stoga je diskrecijsko pravo procjene potrebno ostaviti sucima

Definiranje nedorečenih odredbi na općoj razini II.

- Kao jedno od izuzeća, opći kriteriji se mogu donijeti za **količine otpada kojim se trguje i zaštićene vrste**
- Niti jedno od ovih kaznenih djela ne zahtijeva određivanje štete ili ugroze za okoliš, kršenje upravnih propisa je dovoljno za izricanje kazne
- Austrija je odredila sljedeće opće kriterije:
  - nezakonite pošiljke otpada - interne smjernice (Ministarstvo)
  - trgovanje zaštićenim vrstama (kršenje CITES odredbi) - pravilnik.

Austrijsko ministarstvo okoliša – Uredba kojom se utvrđuju nezanemarive količine otpada, za pošiljke otpada

Uvjet: pošiljka nezakonita prema Uredbi EC 1013/2006 – npr.

- Nedostaje obavijest (notifikacija) od nadležnih tijela
- Nedostaje odobrenje od nadležnih tijela
- Suglasni da se radi o zlouporabi
- Nije u skladu s obrascima obavijesti (notifikacije)

Nezanemarive količine – općenito

- Više od 25 kg opasnog otpada ako se ujedno krši i ADR (Europski sporazum o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih materijalnih dobara)
- Više od 1.000 kg opasnog otpada, ako se ne krši ADR
- Više od 10 tona neopasnog otpada

Nezanemarive količine – posebne vrste otpada

- Neonske cijevi: više od 75 komada
- Električne štedne žarulje: više od 30 komada
- Rashladni uređaji: više od 20 komada (R11/R12 plin se broje duplo)
- Opasni električni uređaji: više od 20 komada
- Akumulatori: više od 5 komada ili 100 kg
- Litijske baterije, dugmaste baterije, nikel-oksidi-kadmij baterije, nikel-metal-hibridne baterije: više od 25 kg
- Mješavine ostalih vrsta baterija: više od 100 kg
- Otpadna vozila (ELV): više od 4 ELVs

Krijumčarenje zaštićenih vrsta (CITES)

- U Austriji su jednim zakonom riješeni (CITES zakon) i kaznena djela i prekršaji kad se radi o kršenju CITES-a.
- Zakon predviđa kaznu za kazneno djelo samo u nekoliko teških slučajeva. U slučaju zanemarivog broja ili zanemarivog utjecaja na status zaštite zakon propisuje kazne za prekršaje.
- Kriteriji da li se radi o kaznenom dijelu ili prekršaju su jasno propisani podzakonskim aktom:
  - Za određene vrste se nikada ne može raditi o kaznenom djelu
  - Za ostale primjerke količina koja prelazi 1 kg se klasificira kao kazneno djelo protiv okoliša.

Kako postupati s predmetima ako nema kriterija?

- Da li postoji negativni utjecaj na okoliš? Da/ne, ako da:
  - koji su razmjeri negativnih utjecaja?
  - vremensko trajanje negativnih utjecaja?

- Postoji li opasnost od negativnog utjecaja na okoliš: da/ne, ako da:
  - određivanje vjerojatnosti hoće li opasnost prijeći u štetu (ili može prijeći u štetu)
  - određivanje razmjera potencijalne štete
- određivanje veličine područja štete ili opasnosti, npr. koliko je veliko zahvaćeno područje (kriterij „velikog područja“ ispunjen?)

Primjer iz Austrije: onečišćenje ribnjaka uzrokovano nemarom I.

Činjenice:

- Otpadna voda iz prehrambene industrije korištena sukladno uvjetima dozvole za gnojenje poljoprivrednog zemljišta.
- Ribnjak se nalazi u neposrednoj blizini gnojenog poljoprivrednog zemljišta i to je bio razlog pomora ribe. 109 riba je uginulo u ribnjaku veličine 2300 m².
- Prema vodopravnoj dozvoli bilo je dozvoljeno koristiti otpadnu vodu za gnojenje na sigurnosnoj udaljenosti od 50 m od bilo kojeg vodotoka i vodocrpilišta. To je bilo jasno navedeno u dozvoli.

Primjer iz Austrije: onečišćenje ribnjaka uzrokovano nemarom II.

Primjenjive odredbe kaznenog zakona:

U vrijeme ovog događaja na snazi je bio čl. 180. st. 1. i 2. Austrijskog kaznenog zakona. Njima je bila definirana kazna za svakoga tko onečisti unutarnje vode na način da ugrozi opstojnost (očuvanje) životinja i biljka na većoj površini.

Odluka prvostupanjskog suda:

Sud je zauzeo sljedeći opći stav: određivanje veličine teritorija je proporcionalno ekološkoj važnosti ugroženog područja. Što je ekološka važnost ugroženog područja veća to i manja površina ispunjava kriterij velikog područja. U ovom konkretnom slučaju ribnjak je povezan u sustav ribnjaka i na jedan potok te u rijeku. To je razlog zašto je sud držao da je ispunjen kriterij „velikog područja”.

Primjer iz Austrije: onečišćenje ribnjaka uzrokovano nemarom III.

- Podnesena je žalba protiv odluke uz obrazloženje da kriterij „opstojnost životinja i biljaka na većem području” nije ispunjen.
- Odluka drugostupanjskog suda: potvrdio – Prvostupanjski sud je ispravno postupio – sveukupni ekološki okvir, uključujući potok i rijeku mora se uzeti u obzir i na taj način je ispunjen kriterij (velikog područja op. prev.).

Preporuke na temelju austrijskog iskustva

- Uspostaviti sustav **specijalizacije unutar državnog odvjetništva**. To znači jedna do dvije osobe koje mogu biti kontaktirane od strane ureda odvjetništva koji nemaju specijalizirane stručnjake za ovo područje.
- Uspostaviti **sustav pitanja i odgovora**. On bi trebao sadržavati primjere koji su se dogodili (sudske odluke) ali također tehnička pitanja (stručna mišljenja).
- **Održavati kontakte na lokalnoj razini** s kolegama iz okoliša, voda i ostalih relevantnih inspekcija u svrhu brze razmjene informacija.

IPA Program Europske unije za Hrvatsku

Kontakt podaci

Dr. Fritz Kroiss

TWL voditelj projekta (Austrija)

Austrijska agencija za okoliš (Umweltbundesamt GmbH)

Spittelauer Lände 5

1090 Beč/Austrija

Tel.: +43-1-31304 5410

fritz.kroiss@umweltbundesamt.at

www.umweltbundesamt.at

Ovaj projekt financira Europska unija